

Ανταυγές Φώτων
Λάδι σε χαρτί
70 x 100 (2006)

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Νίκος
ΚΥΠΡΑΙΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2007

Του Robert C. Morgan

Μετάφραση: Μανουήλ Δ. Αγγελίδη

Επιμέλεια κειμένου: Γιώργος Κ. Αγγελινάρας

Είχα την ευκαιρία να δω διάφορα δείγματα απο τα πρόσφατα τοπία εξπρεσιονισμού του Νίκου Κυπραίου αναρτημένα σε ένα ιδιωτικό οίκο σε κεντρική περιοχή της πόλης του Μανχάταν. Δεν είχα όμως αντιληφτεί οτι εκτός από τα συμβολικά του τοπία ο Κυπραίος ήταν επίσης και ένας σύγχρονος ζωγράφος εικόνων. Παρ'όλα αυτά, ήμουν ενθουσιασμένος να βλέπω τις απεικονίσεις των πινάκων του για την Σάμο και και σύντομα αυτή τη χαρά θα την εξέφραζα σε μία κριτική που έγραψα για την έκθεση του Κυπραίου στη Γκαλερί Κούρος στη Νέα Υόρκη στις αρχές του 2004.

Εξετάζοντας τους πίνακες του Κυπραίου μου έρχεται στη θύμηση ο τρόπος με την οποία η τέχνη είναι ικανή να δημιουργήσει νέες ιδέες σε σχέση με την ιστορική διαδικασία και εξέλιξη, όταν το ιστορικό θέμα όπως

“Αλατόμητη Ευδαιμονία” Λάδι σε χαρτί 70 X 100 (2006)

ζωγραφική, είτε στη λογοτεχνία, είτε στις ακτινοβόλες εικόνες του παρελθόντος μπορεί κάποιος να ανακαλύψει μια ευαίσθητη διάσταση, έτσι και στους πίνακες ζωγραφικής του Κυπραίου υπάρχει μια διάσταση γεμάτη απο μεγάλη ψυχική λαχτάρα.

Προ ετών στην αρχή των διδακτορικών μου σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης διάβασα ένα μικρό, αλλά μνημειώδες βιβλίο εκδοθέν απο τη Βρετανίδα αισθητικό Clive Bell τιτλοφορούμενο με μετριοπάθεια «Η Τέχνη». Η διαμάχη που προκλήθηκε κατά τη συζήτηση γύρω από το κλασικό φορμαλιστικό βιβλίο της Bell, που εκδόθηκε το 1911, αφορούσε την αξίωση της συγγραφέας να επιβάλει τη γνώμη της οτι οι ζωγράφοι του Βυζαντίου υπερετερούσαν κατά πολύ απο τους μεγαλοποιημένους ζωγράφους της Ιταλικής Αναγέννησης, επειδή οι Βυζαντινοί ήταν πιο πιστοί και αυθεντικοί ως προς το συμφυές σύστημα της γραμμής, του όγκου και του χρώματος παρά οι αριστοτέχνες της Ιταλικής τέχνης του 15ου αιώνα, οι οποίοι προσπάθησαν να παραποιήσουν αυτά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα λόγω των απαιτήσεων της γραμμικής προοπτικής.

Στις αρχές του 20ού αιώνα η αξίωση της Bell αποτελούσε ένα είδος αισθητικής βλασφημίας, συγγενούς προς τις θρησκευτικές απαιτήσεις του Savanarola, ο οποίος έζησε στη Φλωρεντία κατά τη διάρκεια των αρχών της Αναγέννησης και ο οποίος τελικά καταδικάστηκε εις τον δια πυράς θάνατον ως αιρετικός. Εξετάζω μετά προσοχής τις εικόνες του Κυπραίου για άλλη μια φορά, αφού τις είχα δει ο ίδιος προσωπικά σχεδόν πριν από οχτώ μήνες, όταν επισκέφτηκα το λιτό εργαστηριό του στην Αθήνα. Είμαι συνεπαρμένος από τη

οι εικόνες και η αρχιτεκτονική του Βυζαντίου βρίσκονται για αιώνες σε λανθάνουσα κατάσταση, η επανεμφάνιση τέτοιων μορφών στη σύγχρονη τέχνη είναι συχνά απρόβλεπτη. Φαινομενικά μακριά απο του πουθενά, η εργασία ενός σύγχρονου ζωγράφου όπως ο Κυπραίος μπορεί να αποκαλύψει τα κρυμμένα ίχνη της μορφής από μια άλλη εποχή και να τα αποκαταστήσει στο παρόν.

Η χρήση της ελαιογραφίας του Κυπραίου στρώμα πάνω σε στρώμα απομιμείται το φως το εμπνευσμένο απο το Ελληνικό νησί της Σάμου όπου γεννήθηκε και έτσι υποδηλώνει μια βαθιά χαραγμένη εκφραστική αξία. Όπως στο μεγαλύτερο μέρος της Ελληνικής τέχνης, είτε στη

δύναμη καθώς επίσης και από την αυθεντικότητα τους, όχι ως αντίγραφα, αλλά ως πρωτότυπα έργα. Κοιτάζω την ερμηνεία του Κυπραίου για την Παναγία Βρεφοκρατούσα και παρατηρώ προσεχτικά το χέρι της που κρατάει τον μικρό Ιησού και αντιλαμβάνομαι ότι είναι ζωγραφισμένο όλο «λάθος». Αλλά «λάθος» με βάση ποιό κριτήριο; Εάν μελετήσεις τα συμπλήρωμα των χορευτών του Matisse είναι πιθανόν να αντιμετωπίσεις το ίδιο πρόβλημα. Το θέμα είναι ότι το χέρι της Παναγίας του Κυπραίου δεν προσπαθεί να αντιγράψει ένα πραγματικό τρισδιάστατο χέρι, αλλά να κατασκευάσει ένα χέρι το οποίο κατά κάποιο τρόπο συνταιριάζει με την σύνθεση μιας επίπεδης επιφάνειας. Καθώς παρατηρώ την Παναγία πάλι, βλέπω ότι ο Κυπραίος έχει πράγματι αναβιώσει την κληρονομιά του νεωτερικού εξπρεσιονισμού, ωσάν αυτός να βλέπει το Βυζάντιο δια μέσου του φακού των σύγχρονων μεγάλων καλλιτεχνών Chagall, Picasso και Matisse.

Το χέρι της Παρθένου Μαρίας δεν προσεγγίζει το ρεαλισμό, αλλά τη δυνατότητα να εκφράσει την ουσία της πνευματικότητας, τη νουθεσία, την ικεσία, την άμεση ανάγκη να επικαλεσθεί την παρουσία του αλληλοσυγκρουόμενου ανθρώπινου εσωτερικού προς τον κόσμο των Ορθοδόξων πιστών που υποφέρουν από ασυγκράτητη αμφιβολία καθώς αντιμετωπίζουν την τεράστια δύναμη της ηλεκτρονικής πληροφόρησης πάνω στη ζωή και γενικότερα πάνω στην ύπαρξη τους. Παρατηρώ έναν άλλον πίνακα στον οποίο ο Κυπραίος απεικονίζει τον Άγιο Νικόλαο και βλέπω ότι διαβρωμένα θραύσματα αφηρημένης μορφής εισβάλλουν στο χώρο του πίνακα. Υπάρχει ένα μεγάλο τμήμα του κορμού του Αγίου ζωγραφισμένο κατά τέτοιο τρόπο που υποδηλώνει το καλλιτεχνικό έργο του σύγχρονου ζωγράφου, όπως ο Robert Ryman, ή ενδεχομένως έναν πίνακα του De Kooning του τέλους της δεκαετίας του 1970.

Κοιτάζω ακόμη μία άλλη εικόνα αναπαριστώσα έναν Άγγελο. Το χρώμα έχει ξεγδαρθεί κάτω από την επιφάνεια, λεπτή ώσαν πέπλος, ώσαν ένα κάλλυμα από χοντρό βαμβακερό ύφασμα. Ο Κυπραίος είναι ένας άνθρωπος της εποχής του, ένας άνθρωπος που αντιλαμβάνεται την ανθρώπινη πραγματικότητα του σήμερα, που διασκευάζει τη γνησιότητα της τέχνης δια μέσου της παραδόσεως της εικονογραφίας. Ακόμη παρατηρώ ότι στο κατασκευαστικό αποτέλεσμα του ζωγράφου υπάρχει η ίδια δομή που διαισθάνεται κάποιος στο τοπίο του Κυπραίου ή σε μία τεφροδόχο του 5ου π.Χ. αιώνα ή σε ένα νόμισμα με μια αθηναϊκή κουκουβάγια του 410 π.Χ. ή σε ένα πιάτο διακοσμημένο με δύο ψάρια και ένα καλαμάρι του 4ου π.Χ. αιώνα, όλα ταυτόχρονα εκτεθειμένα στο Μουσείο Τέχνης Tampa.

Όταν αναφερόμαστε στη δομή της τέχνης, η αναφορά δεν γίνεται ως προς το θέμα του πίνακα, για το οποίο υπάρχουν αποκλίνουσες απόψεις, αλλά ως προς την ενυπάρχουσα διάταξη του χρώματος, του φωτός ή της γραμμής του καλλιτεχνικού έργου. Η φράση «να πιστεύεις στην τέχνη», ένα συναισθηματικό και κοινότοπο

Απριλιάτικο παραθύρι Λάδι σε χαρτί 70X100 2006

“Ψάρια στο Δόλωμα” Λάδι σε χαρτί 70 x 100 (2006)

γνωμικό, που πολύ συχνά λέγεται σε εσπερίδες γευμάτων στα Μουσεία υποδηλώνει ότι ο θεατής καταλαβαίνει τη γλώσσα των εικόνων μέχρι ενός συγκεκριμένου βάθους. Το να βλέπει κάποιος διεξοδικά, αυτό υποδηλώνει ότι εξετάζει την τέχνη δια μέσου του φακού του χρόνου. Αυτό είναι ακριβώς εκείνο το οποίο ο Κυπραίος καταφέρει με αυτές τις εικόνες ζωγραφικής και αυτό το οποίο αυτές οι εικόνες προσφέρουν στο θεατή της σύγχρονης ζωής. Ο Κυπραίος καταλαβαίνει ότι το παρελθόν και το παρόν είναι περίπλοκα συνδεδεμένα και ότι οι αναπαραστάσεις και τα σύμβολα που κάποτε συνταίριαζαν με τους θεατές πολλά χρόνια πριν, μπορούν ακόμη και σήμερα να μας επηρεάσουν.

Κατ' αυτό το τρόπο ο Κυπραίος προσφέρει ένα αντίδοτο προς τις επιφανειακές προσεγγίσεις της σύγχρονης τέχνης που προσπαθούν να αναλύσουν λεπτομερώς καλλιτεχνήματα από τις ζωντανές παραδόσεις του παρελθόντος. Αντ' αυτού ο ζωγράφος μας κάνει να πιστεύουμε ότι αυτές οι εικόνες μαρτυρούν κάτι πέρα από το επιφανειακό και υπεισέρχονται στις εσωτερικές εκφράσεις της ανθρώπινης ψυχής.

Robert C. Morgan

Ο Robert C. Morgan είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στη σύγχρονη Ιστορία της Τέχνης και Master Καλών Τεχνών στη Γλυπτική. Έχει συγγράψει και εκδώσει δεκαπέντε βιβλία, συμπεριλαμβανομένων «Η Τέχνη μέσα σε Ιδέες» και «Το τέλος της Παγκόσμιας Τέχνης». Γράφει για τις Ειδήσεις της Τέχνης, τη Γλυπτική, Teme Celeste, και οι Ράγιες του Brooklyn. Το 1999 του απενεμήθη το βραβείο Arcala για την κριτική του στη διεθνή Τέχνη στη Salamanca της Ισπανίας.

Το 2005 έλαβε μια πανεπιστημιακή υποτροφία Fulbright υπο την ιδιότητα του Πανεπιστημιακού Καθηγητή, προκειμένου να ερευνήσει αφενός με την παραδοσιακή, αφετέρου δε τη σύγχρονη τέχνη στην Κορέα.

Ξεχασμένος Αμπελώνας
Λάδι σε μουσαμά
100 x 110 (2006)

EXHIBITIONS

1969 Group Exhibition by the Agency of Intellectual Co-operation, Athens
1971 Personal Exhibition in Norfolk, Virginia, USA
1974 Personal Exhibition in LA TROBE UNIVERSITY, Melbourne
1975 Personal Exhibition in RAIN Gallery, Melbourne
1978 Personal Exhibition at the Victoria Artists Society, Melbourne
1979 Group Exhibition at Russell David Gallery, Melbourne
1979 Personal Exhibition at the Victoria Artists Society, Melbourne
1981 Personal Exhibition at the Victoria Artists Society, Melbourne
1982 Personal Exhibition at the HOLDSWORTH Gallery, Sydney
1982 Personal Exhibition at the National University, Canberra
1983 Personal Exhibition at the PINACOTHECA Gallery, Melbourne
1984 Group Exhibition at the BLOOMFIELD Gallery, Sydney
1984 Group Exhibition at the National Gallery, Ballarat
1985 Personal Exhibition at BARRY STERN Galleries, Sydney
1985 Personal Exhibition at the COOKS HILL Gallery, Newcastle
1985 Personal Exhibition at the PINACOTHECA Gallery Melbourne
1986 Personal Exhibition at the BARRY STERN Galleries, Sydney
1986 Personal Exhibition at the Pneumatiko Kentro Athens, Greece
1987 Personal Exhibition at the HOLDSWORTH Gallery, Sydney
1988 Personal Exhibition at the CHAPMAN Gallery Sydney
1989 Festival Antipodes Group Exhibition WESTPAC Gallery, Melbourne
1992 Personal Exhibition at the ANTINOR Gallery
1993 Group Exhibition at the MARIA PAPADOPOULOS Gallery, Athens
1993 Opening of the museum of MARK CHAGALL VITEBSK, Belarus
1994 Personal Exhibition at the MARIA PAPADOPOULOS Gallery, Athens
1994 Took part at the first International Plein Air on Painting named after Mark Chagall in Vitebsk, Belarus. Awarded First Prize
1995 Personal Exhibition at the National Museum of Art Minsk, Belarus
1997 Personal Exhibition at Editions Gallery and Australian Art Resources, Melbourne
1999 Personal Exhibition at ART CLUB DESIGN 2000, Thessaloniki
2003 Personal Exhibition at IRIS GALLERY, Athens
2003 Personal Exhibition at KOUROS GALLERY, New York
2004 Personal Exhibition at Gallery 1601, Australian Embassy, Washington D.C. U.S.A
2005 Personal Exhibition at Leepa Rattner Museum of Modern Art, Florida USA

EDITIONS

Nikos: A DECADE

Published in 1981 by Hayle Mill Editions

National Library of Australia - Card Number ISBN 0 9593467 0 8 with 120 pages including 106 illustrations.

NIKOS "ΙΡΙΑΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΠΟΤΥΠΙΩΣΕΙΣ" NEOS TYPOS Editions Athens 1996

Catalogue for ART CLUB Design 2000

NIKOS: SAMOS 2000

Catalogue for the SAMOS Exhibition November 2000

Catalogue for the LEEPA-RATTNER Museum of Modern Art, Florida USA

DISTINCTIONS

1. Hellenic distinction award by the Premier of Victoria Mr. Cain for Nikos Kypraios contribution to art in Australia 1982
2. First Prize at the first International Plein Air Painting named after Mark Chagall, Vitebsk Belarus, 1994.
3. Hellenic distinction award 1994

PUBLICATIONS

2004 ART PRESS Paris by Robert Morgan

2004 ODYSSEY: The World of Greece

2005 George Agelinaras

2006 ODYSSEY November

2006 Dr. Robert C. Morgan: Essay in Leepa Rattner Museum of Modern Art Catalogue

SELECTED BIBLIOGRAPHY

A.O. CONNOR "AUSTRALIA REVIEW"

G. MIHELAKAKIS

R. KRAUSMEN "ASPECT"

NADINE AMADIO

Pr. STELIOS LIDAKIS

MATINA MELA

Pr, CHR. CHRISTOU

AG. TAMVAKI

Χειμωνιάτικη Αυγή
Λάδι σε χαρτί
70 x 100 (2006)